

1991

Vejle

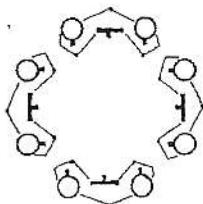
TRETUR

frå Fana, Hordaland

M.M. ♩ ≈ 96-120

OPPSTILLING Ein gut og to jenter lagar eit oppsett: Guten tek v. hand i v. med jenta til venstre for seg og h. hand i h. med jenta til høgre. Jentene tek saman bak ryggen hans. Alle held hendene over akslehøgd. Oppsetta stiller opp i firkantar, fire oppsett i kvar.

STEG Gåsteg I (S).



Oppstilling

16 takter

Fram og attende - 4 gonger - 32 gåsteg

Alle byrjar med V foten og dansar 4 små gåsteg beint framover. Så tek dei til med V foten og dansar 4 små gåsteg beint bakover. Dette tek dei opp att 4 gonger. «Ein vaggar sakte med overkroppen etter rytmen i musikken, og guten ser fraa eine gjenta til hi medan han dansar,» skriv Sigmund Espeland i 1923.

16 takter

Smettturen - 4 gonger - 32 gåsteg

Jentene lyfter hendene dei held saman med, høgt til port, og guten bøyer seg lett og smyg baklengs gjennom porten. Han dreg fyrst med seg venstrehandsjenta, så høgrehandsjenta gjennom porten og dansar sjølv til venstre fram og halvt rundt venstrehandsjenta medan han fører h. armen over hovudet på jentene. Til sist snur guten seg rundt under sin eigen h. arm og kjem attende på plass og til utgangstillinga. Dei slemper ikkje taket under smettinga, men held armene høgt lyfte.

Alle tek til med V foten, og guten trør appell på fyrste steget. Det går 8 gåsteg med til kvar smetting, og smettinga vert dansa 4 gonger.



Smetteturen

OPPLYSNINGAR



Denne dansen vart fyrste gong prenta i *Leikarvollen - For Bygd og By* 1923:54 under tittelen *Tritur* frå Hordaland. «Ved Sigmund Espeland», står det under tittelen. Dansen er då berre forklart for eit oppsett med 3, men elles er han mykje godt lik dei seinare nedteikningane. I NF II 1925 finn me same dansen forklart med 4 oppsett i firkant, slik som her. I foreordet seier Klara Semb at dansen er nedskriven av Rasmus Hvidsten (1880–1959). I 1935-utgåva og seinare utgåver er dansen knytt saman med *Krossadans* med 12 (*Tolvkrossedans*).



Det er vanskeleg å finna noko ut om kva musikk som har høyrte saman med denne dansen i tradisjonen. Ifølgje Olga Breivik, Fana, har to ulike melodiar vore brukte til dansen i folkedansarbeidet i den perioden ho minnest (nr. 15 og 20 i denne boka). Klara Semb har ikkje heimfest nokon av desse slåttane til Fana, så dei har vel helst kome inn med rettleiingsbøkene. Hadde det funnest særmerkte slåttar til dansen, må me tru at Sigmund Espeland (1887–1934) som fyrst skreiv ned dansen, hadde fått med slåttane, for han har skriva ned andre turdansslåttar. Han har derimot vist til *Soldier's Joy*-varianten i NF III–1917. Så er det vel helst den dei har brukt i tradisjonen òg.

Klara Semb sine tempotilvisingar for dansen er *M.M. 4-dcl=110-112*, dvs. litt snøgt riltempo.

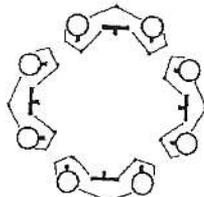
TOLVKROSSEDANS

frå Brekke i Sogn
(*Notar bak i boka.*)

OPPSTILLING Ein gut og to jenter lagar eit oppsett: Guten tek v. hand i v. med jenta til venstre for seg og h. hand i h. med jenta til høgre. Jentene tek saman bak ryggen hans. Alle held hendene over akslehøgde.

Oppsetta stiller opp i firkantar, fire oppsett i kvar.

STEG Gåsteg I (S).



Oppstilling

8 takter

Fram og attende - 2 gonger - 16 gåsteg

Alle byrjar med V foten og dansar 4 små gåsteg beint framover. Så tek dei til med V foten og dansar 4 små gåsteg beint bakover. Dette tek dei opp att 2 gonger. «På fyrste 2 stega snur han hovudet og kikar blidt på gj. på v. hand, på dei 2 neste smiler han blidt til høgregjenta,» skriv Klara Semb.

16 takter

Smetteturen - 4 gonger - 32 gåsteg

Jentene lyfter hendene dei held saman med høgt til port, og guten bøyer seg lett og smyg baklengs gjennom porten. Han dreg fyrst med seg venstrehandsjenta, så høgrehandsjenta gjennom porten og dansar sjølv til venstre fram og halvt rundt venstrehandsjenta medan han fører h. armen over hovudet på jentene. Til sist snur guten seg rundt under sin eigen h. arm og kjem attende på plass og til utgangstillinga. Dei slepper ikkje taket under smettinga, men held armene høgt lyfte.

Alle tek til med V foten, og guten trør appell på fyrste steget. Det går 8 gåsteg med til kvar smetting og smettinga vert dansa 4 gonger.

2. Tur. a) Parvis Vals i Kreds, alm. Fatning.
 3. Tur. a) Parvis Vals i Kreds, » »
 4. Tur. a) Eenhaands D.mølle. Vølsetr. med og mod Solen.
 5. Tur. a) Enhaands H.mølle. » » » »
 6. Tur. a) Tohaands D.mølle. » » » »
 7. Tur. a) Tohaands H.mølle. » » » »
 8. Tur. a) Gue Venner (D.) » » » »
 9. Tur. a) Gue Venner (H.) » » » »
 10. Tur. a) Stor Kreds. » » » »

Afdeling b), c) og d) er ens i alle Ture med Undtagelse af 10. Tur a), hvor Damerne sidder paa Herrernes sammenfattede Hænder, i Stedet for Dobbeltring.

Dansen slutter med parvis Vals i Kreds, alm. Fatning.

Jødetur i stor Kreds.

(Musik som Jødetur Side 36.)

Musik.

Forklaring.

Opstilling: Parvis i Kreds.

Trin: Gangtrin, Løbetrin og Vølsetrin.

- 1—8
 1—8
 : 9—16 :
 : 17—24 :
 : 25—32 :
 : 1—8 :
1. Tur. a) Stor Kreds med Solen. 8 Gangtrin.
 Stor Kreds mod Solen. 8 Gangtrin.
 b) Damerne danner Kreds med hinanden i Hænderne, med og mod Solen. Herrerne danner samtidig Kreds udenom Damerne, men de danser først mod og saa med Solen. 24 Løbetrin til hver Side.
 Herrerne slaar Armene over Damerne, og der dannes en dobbelt Kreds, som danses med Solen. 48 Løbetrin.
 c) Kæde, højre Haand til egen Danser; der standses ved Danser Nr. 9, som saa indtræder som egen Danser. 16 langsomme Gangtrin.
2. Tur. a) Parvis Vals med alm. Fatning i Kreds efter hinanden.
 Andre Ture som 2. Tur a).
 Afdeling b) og c) er ens i alle Ture.
 Dansen slutter med Vals som under 2. Tur a).

12. SCHOTTSKA

Lappträsk

Deltagare: Ett obestämt antal par.

Utgångsställning: Dubbel ring motsols, valsfattning.

Steg: Galoppsteg och polkasteg.

Takter

- /:1— 4:/ a) 16 galoppsteg motsols i fyrkant med vändning i hörnen så att kavaljererna hela tiden har ryggen inåt fyrkanten.
- /:5—12:/ b) Omdansning med 16 polkasteg med- eller motsols runt i ring som rör sig motsols.

Upptecknad 1912 av Holger Rancken och Yngvar Heikel i Hindersby.

13. KOPPARSLAGAREN

Replot

Deltagare: Ett obestämt antal par.

Utgångsställning: Dubbel ring motsols, valsfattning.

Steg: Galoppsteg, markering och polkasteg.

Takter

- 1— 3 a) 6 galoppsteg i ringens motsolsriktning
- 4 kavaljer markerar med vänster, dam med höger fot
- 5— 7 6 galoppsteg tillbaka
- 8 kavaljer markerar med höger, dam med vänster fot
- 1— 8 a. upprepas.
- 9—16 b) Omdansning 8 polkasteg med- och
- 17—24 8 polkasteg motsols i ring som rör sig motsols.

Till dansen har sjungits:

- /: Kopparslagarn, här i Vasa lider ingen nöd,
för har han inte brännvin så knaprar han på bröd. :/
/: Trala-la-la-la-la-lalalala-lej :/
trala-la-la-la-la-lalalala-lej
trala-la-lala-la-lala-lalalala-lej.

Upptecknad 1927 av Yngvar Heikel efter allmogespelmannen Sven Abraham Vest, f. 1859 och hans syster Anna Snickars f. 1871, Norra Vallgrund.

Reykjavíkurlvals

Blómsveigavals

Þorv. Björnsson

1

C F C

7

D7 G7 C

13

F C G7 C Fine

19

A7 Dmin G7 C D7 G7 C

26

F A7 Dmin G7 C G7 C
D.C. al Fine

Blómsveigarvals

Opstilling: Parvis i kreds. Damerne med ryggen ind mod midten.
Trin: Valstrin

Musik

Dansforklaring

- | | |
|-------|--|
| 1-4 | Fire valstrin ind mod midjen, starter med högre ben. |
| 5-8 | Fire valstrin ud i kredsen |
| 9-16 | 1-8 Gentages. <i>Högre arms kæde.</i> Damerne medsøl og herrene modsøl. |
| 17-32 | To valstrin mod hver danser. I slutten er damen med ryggen ind mod midten. Dansen gentages fire ganger. |

SLÄNGPOLSKA FRÅN BREDSÄTER.

- Musik: Snickarmästare Lindgrens polska (Mariestad) eller liknande. För 50 år sedan användes Jänta å ja.
- Utgångsställning: Uppbjudning efter hand.
- Fattning: Ringfattning, slutna fattning nr 4, korsfattning framför (rakt över), höger arm överst.
- Steg: Östgötasteg med- och motsols.
- Utförande:
Tur 1: Två par dansar östgötasteg under ringfattning medsols, vänder efter 8 takter och dansar motsols med östgötasteg, hela tiden vända inåt.
Tur 2: Därefter dansar paret för sig östgötasteg med - och motsols, nu med korsfattning framför. Efter 7 takter vänder damen upp medsols under kavaljerens arm och dansen fortsätter motsols. Sedan blir det åter ring med två eller flera par.
- Uppgiftslämnare: Den ursprungliga meddelaren ville vara anonym, men han är född i Bredsäter 1892 och gav dessutom upplysningar om flera andra som dansat dansen i sin ungdom. Den höll på att försvinna redan då. Melodin "Jänta å ja" användes i deras ungdom, men tillgång på spelmän var ringa varför man kan förmoda att de fick använda den musik som stod till buds. Övriga uppgiftslämnare är:
Elsa Andersson, Kyrkbacken, Bredsäter
Maria Funke, Pensionärshemmet, Lugnås.
Johan Larsson, Pensionärshemmet, Lugnås, född den 1 maj 1888. Larsson var på sin tid skicklig spelman. Hade en polska, som förmodligen användes till slängpolskan, men kunde tyvärr inte komma ihåg den sommaren 1972. Är nu för sjuk för att erinra sig den.
Bertil Forsgren, Kyrkbacken, född 1895 minde slängpolskan mycket väl, den dansades snabbt och fantastiskt väl, sade han. Vanligen dansade två par tillsammans när dansen började, men han hade också varit med när upp till 6 par dansat tillsammans. "Det berodde på utrymmet, stugorna var små, ska du veta och då var det inte plats för mer än två par åt gången. Men fanns det utrymme kunde ringen bli större".
- Upptecknad: Sommaren 1972 av Ivar Johansson, Lugnås.

Dans: Slängpolska från Bredsäter

Låt: Snickarmästare Lindgrens polska. Finns i Svenska Låtar Västergötland (nr 16) och med fin 2:a-stämma i Ritas häfte (nr 5).

Alternativ låt: Variant av samma låt, spelad av Ernst Hassel. Avvikelser huvudsakligen i takterna 9, 11, 13, 14 och 15.

♩ = 144 - 156

Hassel har lärt sig låten efter en uppteckning 1928.

x) Observera! Hassel håller styvt på att det ska spelas så i takt 14.

Inspelad 1972 av Ivar Johansson.

81. God nat og farvel

Bjarne Vestergaard, Vågun

God nat og far-vel, jeg-øn-sker nu al-le af hjer-te og sjæl;- thi her har jeg le-vet for-

nø-jet og fro. Jeg-kom med de an-dre i dans mig at sno-. Nu vil jeg bort-vej-se, thi

si-ger min sjæl: Go-d nat og far-vel, go-d nat og far-vel.

- | | |
|---|--|
| <p>1 God nat og farvel, jeg ønsker nu alle af hjerte og sjæl; thi her har jeg levet fornøjet og fro. Jeg kom med de andre i dans mig at sno. Nu vil jeg bortrejse, thi siger min sjæl: God nat og farvel; god nat og farvel.</p> | <p>5 O, tjeneste karl og piger og alle, som bor her i sal, Eder vil jeg takke for alt dette som I har mig beviset, fra det jeg hid kom. Med glæde jeg farer; thi siger min sjæl: God nat og farvel; god nat og farvel.</p> |
| <p>2 Du husbonde, mand, som råder for huset til land og til vand, stor tak jeg dig siger af hjerte og sans; thi du haver lånt mig din stue til dans. Jeg siger før dagen er udrunden hel: God nat og farvel; god nat og farvel.</p> | <p>6 Men hør mig og se! Nu beder jeg alle om forladelse for alt det fortræd, som jeg her haver gjort, i handel og vandel, i gjerning og ord, så klunger min tone fra dal og til fjeld: God nat og farvel; god nat og farvel.</p> |
| <p>3 Ja, hustruen med, skal og have tak, nu jeg rejser afsted. Hun har mig opvartet med troskab og flid; hun hører sit vers i en syngende lyd, jeg hende det skylder thi siger min sjæl: God nat og farvel; god nat og farvel.</p> | <p>7 O, du Herre Gud, Forlad mig hvad jeg har gjort mod dine bud, så er jeg fornøjet på land og på sø, og lever i håbet indtil jeg skal dø, og frydefuld til verden da siger min sjæl: God nat og farvel; god nat og farvel.</p> |
| <p>4 Også Eders børn, som mig her har glædet, hver datter og søn. En syngende tone jeg takker dem med for venskab, for selskab, for glæde og fred. Velsignet I være med lykke og held: God nat og farvel; god nat og farvel.</p> | <p>8 Jeg ender min sang, og Eder jeg takker tilsidst mangan gang, god nat jeg nu siger, farvel og adjø, jeg rejser nu hjem til min ven og min mø. Jeg ønsker og alle, som er i det bo: Sov sødt hen i ro; sov sødt hen i ro.</p> |

Optagelsesdato: a 9.10.1991. Ialt 1 optagelse.

Tekst: visen er digtet af Hans David Matras (1819-1875) i 1851, til en fest, han holdt på Viðereiði, inden han samme år blev gift og rejste til Fugloy. Visen er her skrevet efter hans egen opskrift, men står også i *Vit fara upp á gólv*, 1, 1. Hans David Matras er oldefar til den Hans David, der i denne bog har skrevet afsnittet *Om færøsk dans, kvad og viser samt gammel færøsk dansetradition*.

Melodi: denne melodi er meget brugt på Færøerne; i denne bog bruges den også til nr. 90 *Velkommen igen, du Danmarks fiende. Norges uven*. Det drejer sig om en omsyngning af den gamle melodi til Kingos *Far verden, far vel*, og den bruges også til adskillige åndelige viser, f.eks. Petter Dass' *I bibelen står, at Naaman hos kongen i Syrien var*.

÷ Gr.N. 1923, ÷ DgF XI, ÷ Tillæg B.



Hans David Matras og Jákup Kjærbo